

ELEMZÉSEK

Dobos Zoltán:

Nem jár egyéni kompenzáció az adatvédelmi jogsértésért

Hivatalosan is végére ért a Facebook finoman szólva is aggályos adatkezelési gyakorlata miatt indított kártérítési per. Az eset számos érdekességet tartogat, és kiváló alkalmat nyújt arra is, hogy röviden megismerkedjünk a csoportos igényérvényesítés egyesült államokbeli modelljének alapvető vonásaival.

Az előzmények

Az adatvédelmi jogban nagy port kavart ügy a Facebook hirdetéseket kezelő rendszere miatt robbant ki. A Beacon névre hallgató program a felhasználó által látogatott külső oldalokról gyűjtött információkat, aminek segítségével a Facebook vonzóbbá szeretne tenni magát a hirdetőkhöz. A Beacon lehetővé tette, hogy a felhasználó szokásait feltérképezve a korábbiaknál is személyre szabottabb felület jelenjen meg a képernyőn. Nagy viták után végül per indult a Facebook ellen, aminek az lett az eredménye, hogy a Facebook önként módosította a rendszer működését: a Facebook csupán a felhasználó előzetes hozzájárulásával juthatott hozzá a kívánt adatokhoz. Egy oknyomozó riport azonban végleg lerántotta a leplet: a Facebook továbbra is kap adatokat, függetlenül a felhasználó nyilatkozatától.

A class action

A történet további fejleményeinek jobb megértéséhez vessünk egy gyors pillantást a class action működésére. Az angolszász jogban a magyarra gyakran csoportos keresetként fordított jogintézmény célja, hogy az egyenként viszonylag kis értékű, de nagy számuk miatt összességében fontos igények ésszerű módon érvényesíthetők legyenek. Tipikusnak mondható ügycsoportok például a termékfelelősségi jogviták, az adatkezelési problémák, vagy a diszkrimináció. A perben az egyik oldalon tehát egy homogén és nagyszámú csoport áll, ami miatt a csoportos kereset helyett az eredeti tartalmat jobban tükröző osztályos kereset elnevezést tartjuk helyesebbnek. A class action [szabályozása](#) az egyes common law országokban eltérő, ezért a következő megállapítások kizárólag az Egyesült Államok perjogára vonatkoznak. Ahhoz, hogy egy eset class actionként kerüljön tárgyalásra, a bíróságnak akként kell azt befogadnia.

A felperesi oldalnak első körben négy dolgot kell bizonyítania [Rule 23 a]):

- (1) a felek túl nagy száma miatt ésszerűtlen volna pertársaság alakítása,
- (2) a szóban forgó tény-, illetve jogkérdés az osztály összes tagjának tekintetében közel azonos,
- (3) a fellépő képviselők igénye az osztály egészére nézve tipikusnak mondható,
- (4) a fellépő képviselők tisztességesen és hatékonyan fogják képviselni az osztály

igényeit.

Ezután a keresetet benyújtó személyek lesznek a reprezentatív felek (class representatives), akik a percselekményeket saját nevükben, de az egész osztályra kiható hatállyal végzik. Az Egyesült Államok class action rendszere opt-out módszert alkalmaz, ami azt jelenti, hogy főszabályként az osztály résztvevője marad mindenki, aki a jogvitában egyazon oldalról érintett, kivéve, ha jelzi kilépési szándékát. A kilépési lehetőséggel nem élőkre kivétel nélkül kiterjed az ítélet jogereje, ők később más módon nem léphetnek fel azonos jogviszonyból származó követeléssel. Ehhez szükséges a class action megindulásának megfelelő fórumon való nyilvánosságra hozatala, ami lehet a bíróság utasításától függően társasági honlap, országos napilap, vagy egyéb módszer. A jogvita egyezséggel is eldönthető [Rule 23 e)]. Mivel az egyezés hatálya a tárgyalási folyamatokban részt nem vevőkre is kiterjed, érvényességéhez szükséges a bíróság jóváhagyása is. A bíróságnak tárgyaláson kell kiderítenie, hogy az elé terjesztett javaslat tisztességes, ésszerű, és az eredeti igényt kielégítő-e. Ha a bíróság szerint az egyezés minden anyagi és alaki jogszabálynak megfelel, különböző technikai jellegű intézkedések után jóváhagyja az eléterjesztett tervezetet.

A per

Az aggályos adatkezelésben érintettek nevében 2008 augusztusában be is nyújtották az osztályos keresetet a Beacon-hálózatban résztvevő egyes cégek ellen, megindult a Lane v. Facebook ügy. A per kezdetén a bíróság megállapította, hogy az érintett felhasználók száma elérte a 3,6 millió főt. A Facebook saját rendszerében, belső üzenetként kellett, hogy értesítse őket a per megindulásáról, lehetséges hatásáról, és a felhasználók opt-out lehetőségéről. A per megindulását követően nemsokkal a felek egyezségtervezetet nyújtottak be, amelyről a bíróság megállapította, hogy a törvényi feltételeknek megfelel, és jóváhagyta azt. Az egyezés szerint a Facebook köteles egyrészt teljesen leállítani a Beacon működését, másrészt a fellépő reprezentatív képviselőknek pénzbeli kompenzációt fizetni (különböző, 1000\$ és 15 000\$ közötti összegeket), harmadrészt 9,5 millió dollárt egy létrehozandó alapítvány rendelkezésére bocsájtani. Az alapítványnak az – ügyvédi munkadíj levonása után megmaradó 6,5 millió dolláros – összeget személyiségi jogokkal kapcsolatos felvilágosító kampányokra kell fordítania, de a sérelmet szenvedő felek külön kompenzációt nem kaptak.

A bíróságnak tehát nem volt esélye állást foglalni abban a kérdésben, hogy a Facebook valóban jogot sértett-e, és ha igen, ezért mekkora kártérítési felelősséggel tartozik, az ítélet azonban mégis tartogat érdekességeket. A bíróság ezt az alkut ugyanis a cy-prés doktrína kreatív, és azóta sokat kritizált alkalmazásával találta anyagi jogi szempontból elfogadhatónak. Az esetjogban kidolgozott cy-prés doktrína szerint ha egy bizonyos célra fordítani rendelt vagyontömeg eredeti célja végleg ellehetetlenült, gazdaságilag irracionálissá vagy illegálissá vált, akkor a bíróság elrendelheti az összegnek a létrehozó akaratához leginkább közelálló, jótékonyági célra történő fordítását. A bíróság indokolása alapján ez esetben a gazdasági irracionalitás és a doktrína alkalmazhatósága azért állapítható meg, mert a megállapításban szereplő pénzmennyiség a csoportban maradtak közt szétosztva nem volna alkalmas arra, hogy bármilyen kompenzációs

hatással bírjon, ellenben mivel az internetes adatvédelem problémája társadalmi szintű kérdés, méltányos az összeget jótékony célra fordítani.

Az ügynek itt azonban még nincs vége. Ismét előtérbe került, amikor idén júliusban Megan Marek, a sérelmet szenvedett csoport tagja, kérte a Legfelsőbb Bíróságot, hogy az egyezséget jogsértő volta miatt semmisítse meg, és kötelezze az eljáró bíróságot új ítélet hozatalára (writ of certiorari). Kérelmében kifejtette, hogy bár a keresetben megjelölt jogszabályok kártérítési kötelezettséget írnak elő, a csoport nevében fellépő személyeken kívül senki más nem kapott közvetlen kompenzációt. Ezen kívül felhívta a figyelmet arra, hogy a megállapított 9,5 millió dollár a Facebook teherviselőképességéhez mérve túl alacsony összeg, az alapítvány elnökségében pedig etikátlan módon egy magas pozíciót betöltő Facebook-alkalmazott is szerepet kap.

A Legfelsőbb Bíróság tanácsa november 4-én 2-1 arányban hozta meg döntését. Az egyezséget jogszerűnek tartotta, és hatályában fenntartotta. John Roberts bíró azonban aggodalmát fejezte ki a cy-prés doktrína class action perekben újra és újra problémát okozó, bizonytalan alkalmazása miatt. Szükségesnek tartotta, hogy a kérdésben a bíróság “egy ennél alkalmasabb perben” állást foglaljon, ugyanis mivel a Legfelsőbb Bíróság eddig ezt nem tette meg, a kérdés vonatkozásában betöltésre váró joghézag tátong.

Források:

[Rövid beszámoló a perről](#)

[A per anyaga](#)

[John Roberts bíró indokolása](#)

[Federal Rules of Civil Procedure. Rule 23.](#)